

RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ ESTE SAU NU ESTE O MODALITATE DE ASIGURARE A ORDINII DE DREPT?

Victor GUȚULEAC,
doctor în drept, profesor universitar

SUMMARY

On 20 October 2012 in the precincts of the Free International University of Moldova (FIUM) took place the supporting thesis of Doctor in Law by the candidate for Doctor's Degree FIUM - Comarnițaia Elena on the theme: "Delinquency as a method of state coercion in the field of the legal order assurance".

In the developing process of the scientific inquiry and the thesis presentation at the meeting of the Public Law Department at the Specialized Scientific Seminar of this type, the institution "Delinquency" has been dwelled differently and has given rise to a multiple of controversial discussions. We consider that in the General Conclusions and Suggestions of the thesis, the candidate for a Doctor's Degree has attempted to express her point of view concerning some of these disputes. Due to these reasons we bring them to the readers' knowledge of the review "Legea și Viața" to be analysed.

* * *

La 21 septembrie 2012, în incinta Universității Libere Internaționale din Moldova, după o anumită pauză legată de acreditarea științifică a specialității 12.00.02 – *Drept public (constituțional, administrativ etc.); organizarea și funcționarea instituțiilor de drept*, s-a desfășurat ședința Consiliului științific specializat D 34 12.00.02–01 în cadrul ULIM, abilitat cu dreptul de a organiza susținerea tezei de doctor în drept cu tema: „Răspunderea contravențională ca modalitate a constrângerii statale în domeniul asigurării ordinii de drept”, prezentată de dna Comarnițaia Elena.

În procesul investigației științifice efectuate de către doctoranda Comarnițaia Elena, elaborării tezei, prezentării ei la ședința Catedrei *Drept public*, ULIM, ședința Seminarului științific de profil, în avizele dnei Șterbaț Valeria, judecător la Curtea Constituțională, doctor în drept; Bujor Valeriu, directorul Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată; Stamatin Ștefan, doctor în drept, conferențiar universitar; Direcției Generale Juridice a Secretariatului Parlamentului Republicii Moldova, Direcției poliției auto MAI, instituția „răspunderii contravenționale” a fost înțeleasă și interpretată în mod diferit.

Unii consideră că răspunderea contravențională nu poate fi considerată o metodă de constrângere statală, aplicată în procesul administrării privind asigurarea ordinii de drept, deoarece ea însăși este o formă a răspunderii juridice [1; 13–16].

Alții sînt de părerea că răspunderea contravențională este o ramură distinctă a sistemului de drept și o instituție juridică de bază a unei noi ramuri a dreptului – *Drept contravențional*, formă de

constrângere statală în domeniul combaterii contravenționalității [4–9; 19].

Opinia din urmă conține o controversă. Părtașii ei consideră că dreptul contravențional nu poate fi considerat ramură distinctă a sistemului național de drept, că el este o subramură a dreptului administrativ, iar răspunderea juridică pentru contravenții este o formă de manifestare a răspunderii administrative – răspunderea administrativ-contravențională [14; 15; 16].

Contrar doctrinei, legea contravențională *de jure* a recunoscut existența răspunderii contravenționale ca o formă separată a răspunderii juridice, denumind capitolul II din Titlul I al Cărții I „Contravenția. Răspunderea contravențională”.

Cele mai aprinse sînt discuțiile savanților și practicienilor cu privire la subiecții contravenției și subiecții răspunderii contravenționale. Aceste instituții juridice, în mod vădit, se confundă. Uneori nu este înțeleasă legătura dintre definițiile de „subiect activ al contravenției” și „subiect pasiv al răspunderii contravenționale”; nu este clar raportul definițiilor de „subiect pasiv

al contravenției” și „subiect pasiv al răspunderii contravenționale”; într-un mod controversat este privit raportul dintre „răspunderea contravențională” și „răspunderea administrativă”, deoarece sînt evidențiate trăsăturile caracteristice ale răspunderii contravenționale.

Opiniile referitor la instituțiile subiectului contravenției și celui al răspunderii contravenționale sînt atât de diverse, încît provoacă nedumeriri. Spre exemplu, în unul dintre avizele la teza nominalizată era indicat: „Se impune revizuirea capitolului III în vederea elucidării *tuturor părților componente ale răspunderii contravenționale, cum ar fi subiectul, obiectul, latura subiectivă, latura obiectivă*”. Aducem la cunoștința cititorului faptul că al treilea capitol are titlul: „Subiecții răspunderii contravenționale potrivit legislației naționale: considerații generale, probleme, căile de soluționare a lor”.

Conținutul obiecției constatate, în viziunea noastră, servește drept exemplu clasic de confundare a instituției de „subiect al contravenției” cu cea de „subiect al răspunderii contravenționale”. Mai mult decît atât, în introducerea

la lucrare se sublinia că problema instituției contravenției nu ține de scopul și obiectivele tezei.

Chiar dacă această problemă ar ține de obiectul prezentei cercetări, nu am fi acceptat recomandarea autorilor notei. În viziunea noastră, este incorect, din punct de vedere științific și practic ca, examinând elementele constitutive ale contravenției, să pornim de la „subiect”.

Este cunoscut faptul că dacă careva valoare socială nu este protejată prin normă juridică (obiectul atentării), nu poate apărea raportul juridic respectiv. Din momentul obținerii forței juridice a normei respective, toți subiecții dreptului intră în raport juridic de conformare prevederilor normei. Cât timp fiecare dintre subiecții dreptului se va conforma prevederilor normelor juridice, atâta timp față de el legitim nu poate fi aplicată metoda constrângerii. Aceasta poate avea loc doar în cazul neconformării prevederilor normelor juridice. Transformarea raportului juridic de conformare în raport de conflict poate avea loc doar prin „latura obiectivă a contravenției” – atentarea reală la obiect. Constrângerea statală se realizează prin aplicarea sancțiunii contravenționale doar în cazul în care autorul acestui raport de conflict întrunește cerințele înaintate față de subiectul activ al contravenției și o comite cu vinovăție.

Din cele menționate concluzionăm că elementele constitutive ale contravenției nu pot fi examinate în altă consecutivitate decât: **obiectul, latura obiectivă, subiectul, latura subiectivă.**

Considerăm că controversele existente în doctrină referitor la instituțiile juridice „subiect al contravenției” și „subiect al răspunderii contravenționale” pot servi ca argument convingător în ceea ce privește actualitatea investigațiilor științifice în domeniul fenomenului contravențional. Vom constata doar că în prezent contravenționalitatea

ca fenomen social, juridic, negativ de masă, istorico-variabil nu este studiat nici de o ramură a științei juridice [10; 12; 20].

Problema persoanei juridice ca subiect al răspunderii contravenționale este actuală și, totodată, controversată. Acest fapt stârnește multiple semne de întrebare. Cît de oportună a fost această novelă pentru Codul contravențional în vigoare? Care este mecanismul juridic, procedura de aplicare a sancțiunii contravenționale față de persoana juridică ca subiect pasiv al răspunderii contravenționale? În cazul răspunderii contravenționale a persoanei juridice, cine întrunește calitățile de subiect activ al contravenției? Bazându-se pe prevederile teoriei generale a dreptului, teoria dreptului contravențional prevede că unicul temei juridic de aplicare a sancțiunii contravenționale poate fi contravenția ca modalitate a faptei ilicite. Putem fi în prezența unei contravenții doar atunci când fapta ilicită comisă întrunește toate elementele constitutive ale contravenției: **obiect, latura obiectivă, subiect, latura subiectivă.** Logic, în cazul în care lipsește măcar un element constitutiv, nu putem fi în prezența unei contravenții și nu există temei juridic pentru aplicarea sancțiunii contravenționale.

Potrivit teoriei juridice, vinovăția sau latura subiectivă ca element constitutiv al ilicitului ar putea fi definită ca o stare subiectivă a individului, o aptitudine psihică liber exprimată față de fapta sa ilicită și urmările ei, faptă care prezintă un grad de pericol social, precum și reprezentarea greșită în plan intelectual a relației cauzale dintre actul de conduită și rezultatul material datorat acestui act sau, deși nu a avut reprezentarea faptelor și urmărilor, a avut posibilitatea reală a acestei reprezentări [2, p. 164]. Atunci, în cazul răspunderii contravenționale a persoanei juridice, cine este autorul (subiectul activ) contravenției? Cum se va constata

latura subiectivă? Dacă ea nu poate fi constatată, atunci care este temeiul juridic de aplicare a sancțiunii contravenționale în acest caz?

Autorul prezentei publicații îmbrățișează opinia acelor reprezentanți ai doctrinei juridice naționale care consideră că problema răspunderii juridice a persoanei juridice este discutabilă. Mai mult decât atât, consideră că pentru legea contravențională această novelă este una nefondată, contrară legii fundamentale – Constituției Republicii Moldova.

Scopul legislatorului, pe care îl intuiesc, putea fi atins prin completarea sistemului de sancțiuni complementare (art. 32 CC al RM), precum ar fi suspendarea activității agentului economic, închiderea contului bancar, interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o anumită perioadă de timp, confiscarea obiectului care a constituit instrumentul comiterii sau obiectul nemijlocit al contravenției etc. și în cazul în care reprezentantul persoanei juridice a comis o contravenție în favoarea persoanei juridice cu bună-cunoștință a conducătorului ei, față de subiectul activ al contravenției se va aplica de rînd cu sancțiunea principală, și una dintre cele complementare.

Extrem de actuală este problema vîrstei răspunderii contravenționale. Se cunoaște că în Codul cu privire la contravențiile administrative, adoptat la 29 martie 1985 și abrogat la 31 mai 2009, vîrsta răspunderii contravenționale era stabilită începînd cu 16 ani. Deci, legislatorul atunci (1985) considera că persoana cree a atins vîrsta de 16 ani era aptă să conștientizeze acțiunile (inacțiunile) ilicite, consecințele lor și putea avea statut de subiect activ al contravenției. Codul contravențional actual (adoptat la 24. 10. 2008, publicat la 16. 01. 2009, în vigoare din 31.05.2009) în art. 16 prevede:

„(1) Este posibilă de răspundere

contravențională persoana fizică cu capacitate de exercițiu care, în momentul săvârșirii contravenției, are împlinită **vârsta de 18 ani**.

(2) Persoana fizică cu vârsta între 16 și 18 ani este pasibilă de răspundere contravențională pentru săvârșirea faptelor prevăzute la art. 228-245 și la art. 263-311”.

Această reglementare vine în contradicție absolută cu doctrina [3; 17; 18]. În acest caz, inevitabil, apare întrebarea: În perioada 29.03.1985 – 24.10.2008, societatea noastră din punct de vedere al mentalității și conștiinței, al culturii generale și celei juridice, a progresat sau a degradat?.

Consider că legea contravențională (izvor formal al dreptului) nu corespunde și nu reflectă starea reală de dezvoltare a societății noastre (izvor material al dreptului). Decizia legislatorului este nefondată, voluntară, care va aduce numai daune societății.

În teza de doctor nominalizată s-a întreprins o tentativă de a răspunde la multe întrebări existente în domeniul studierii fenomenului contravențional, inclusiv dintre cele formulate în prezenta publicație. Consider că aceste răspunsuri se regăsesc în concluziile generale ale lucrării și în recomandări, pe care, cu acordul autoarei, le aducem la cunoștința cititorului, presupunând că ele vor provoca o polemică științifică.

Concluzii generale

1. În pofida faptului că instituția răspunderii juridice în dreptul administrativ a constituit obiectul investigațiilor științifice ale mai multor savanți din domeniu, problematica aferentă acesteia rămîne a fi actuală, în primul rînd în ceea ce privește formele răspunderii juridice și subiecții ei. La etapa actuală de dezvoltare a științelor juridice și, nu în ultimul rînd, a dreptului administrativ, în viziunea noastră, trebuie formulată și aplicată concepția de *dezadministrativare a regimului juridic contravențional*,

instituind un regim specific contravențional, ceea ce ar echivala cu confirmarea apariției unei noi ramuri de drept – dreptul contravențional. Răspunderea contravențională poate și trebuie să fie considerată ca formă distinctă a răspunderii juridice, ea nu poate fi confundată cu răspunderea administrativă și trebuie să servească drept unul dintre argumentele de recunoaștere a *Dreptului contravențional* ca ramură distinctă a sistemului de drept în Republica Moldova.

2. În baza analizei diverselor opinii privind noțiunea de răspundere contravențională, pledăm pentru următoarea definiție: *Răspunderea contravențională este reacția statului la comiterea cu vinovăție a unei fapte contravenționale prin aplicarea de către organul împuternicit față de făptuitorul ei a constrîngerii statale prevăzute de legea contravențională, în modul și în termenele stabilite de lege, în limitele sancțiunii contravenției comise, precum și obligația contravenientului de a suporta sancțiunea aplicată*.

3. Natura juridică a răspunderii contravenționale se manifestă prin faptul că ea este o răspundere legală; are o autonomie instituțională și funcțională; este individuală și personală; se bazează pe vinovăție. Totodată, ea are particularitățile sale, și anume:

a) pentru răspunderea contravențională este caracteristic temeiul special. Ea constituie reacția statului la comiterea unor anumite categorii de delict – *contravenții*, care reprezintă singurul temei juridic al răspunderii contravenționale;

b) răspunderea contravențională, ca și toate măsurile de constrîngere contravențională, se aplică, de regulă, pe cale extrajudiciară, direct de organele statale împuternicite (persoanele de răspundere ale acestora). *Aplicarea măsurilor de constrîngere contravențională este o modalitate eficientă de combatere a contravenționalității*. Totoda-

tă, aplicarea constrîngerii contravenționale este una dintre cele mai ilustrative forme de manifestare a *jurisdicției contravenționale*, adică realizarea competenței jurisdicționale se face, de regulă, de către agenții constatatori împuterniciți, pe cînd aplicarea constrîngerii penale și a celei de drept civil se realizează numai în condițiile înfăptuirii justiției;

c) modul extrajudiciar de aplicare a răspunderii contravenționale nu înseamnă însă că toate cazurile de aplicare a constrîngerii contravenționale pot fi calificate drept răspundere contravențională. Aplicarea măsurilor de prevenire, de curmare și de asigurare a procedurii contravenționale nu atrage după sine consecințele răspunderii contravenționale.

4. Răspunderea contravențională, ca instituție de bază a dreptului contravențional, are principiile sale instituționale. Pledăm pentru următorul sistem al acestora:

- răspunderea contravențională personală;
- individualizarea răspunderii contravenționale și a pedepsei contravenționale;
- interdicția dublei sancționări contravenționale (unicitatea răspunderii contravenționale);
- contravenția ca unic temei juridic al răspunderii contravenționale;
- inevitabilitatea răspunderii contravenționale;
- oportunitatea și utilitatea aplicării răspunderii contravenționale;
- publicitatea.

În baza celor menționate, considerăm că există temeiuri convingătoare de delimitare a răspunderii contravenționale de celelalte forme ale răspunderii juridice: penală, administrativă, disciplinară, civilă.

5. Delimitarea răspunderii contravenționale de alte forme ale răspunderii juridice este încă un argument în favoarea existenței *Dreptului contravențional* ca ramură distinctă a sistemului de drept în Republica Moldova, care are un

obiect de reglementare autonom, metodele sale de reglementare și principii proprii.

6. Constatăm disproporția dintre volumul obligațiilor organelor administrației publice locale în domeniul asigurării ordinii de drept în unitatea administrativ-teritorială respectivă, în general, a primarului comunității, în special, și volumul drepturilor (împuternicirilor) lor.

Ar fi fost corect ca primarul localității să fie desemnat prin lege ca agent constatator, împuternicit cu atribuții de constatare a faptelor contravenționale comise în raza teritoriului administrat.

7. Poate să obțină statut de *subiect pasiv* al răspunderii contravenționale numai subiectul activ al contravenției comise, față de care, în condițiile legii, poate fi sau a fost aplicată sancțiunea contravențională. Deci, obținerea statutului juridic de subiect pasiv al răspunderii contravenționale este determinată de întrunirea integrală a următoarelor condiții: a) vârsta răspunderii contravenționale stabilită prin lege; b) responsabilitatea; c) libertatea de voință și acțiune; d) lipsa vreunei circumstanțe care înlătură aplicarea sancțiunii contravenționale (Codul contravențional al RM, art. 26).

8. Vârsta, ca o condiție de obținere a statutului juridic de subiect activ al contravenției (mai apoi – subiect pasiv al răspunderii contravenționale), în viziunea noastră, trebuie privită sub trei aspecte: *juridic, delictuos (infrațional) și sociologic*. Vârsta nu poate fi definită numai pe baza caracteristicilor biologice ori psihologice. Acestea sînt importante, întrucît se referă la potențialul fizic ori creativ, la funcțiile vitale și capacitățile funcționale ale oamenilor de diferite vârste. Dar pentru o analiză completă, vastă a cursului vieții ele nu sînt suficiente. Elementele sociale, determinările și presiunile sociale sînt la fel de importante și ele explică încă o dată de ce vârsta este, mai degrabă, o problemă de defini-

ție socială, decît o stare strict biologică. La adoptarea, modificarea sau abrogarea normei juridice concrete, legislatorul trebuie să cunoască și să evalueze nevoile existente în societate, aspirațiile, formele tradiționale ale societății și ale grupurilor sociale și să ia în considerație consecințele eventuale ale regulilor elaborate, precum și efectele secundare ale acestora. ***Elaborînd reguli de conduită, legislatorul este obligat să se raporteze la sistemul de valori, la ansamblul de tradiții și aspirații sociale, la starea reală de dezvoltare a societății, la situația economică, social-culturală și demografică a acesteia.***

9. În urma analizei aspectului juridic, delictuos și sociologic al vârstei, ca una dintre condițiile de obținere a statutului juridic de subiect activ al contravenției, considerăm ca fiind ***inoportună, greu explicabilă și neargumentată din punct de vedere științific decizia legislatorului național de a ridica plafonul vârstei răspunderii contravenționale de la 16 la 18 ani.*** Această poziție nu doar că nu va favoriza activitatea privind combaterea contravenționalității, ci și va diminua rolul răspunderii contravenționale ca modalitate a constrîngerii statale în domeniul asigurării ordinii de drept.

Potrivit doctrinei juridice, ținîndu-se seama de caracterul progresiv al dezvoltării psihice a minorilor și a adolescenților, majoritatea specialiștilor din domeniu au ajuns la concluzia că vârsta de 14-16 ani constituie perioada responsabilității îndoielnice sau relative, în care existența răspunderii contravenționale este condiționată de constatarea discernămîntului. Cercetările din domeniul psihologiei, pedagogiei etc. confirmă faptul că, odată cu atingerea vârstei de 12-13 ani, minorul este în stare să-și aprecieze conștient comportamentul, să prevadă consecințele lui, iar în legătură cu aceasta – să aleagă varianta care îi convine mai

mult, care corespunde intereselor sale. În baza acestor concluzii, ***considerăm necesară modificarea imediată a art. 16 din Codul contravențional al RM, stabilind vârsta răspunderii contravenționale la 16 ani, iar pentru unele contravenții cu un grad de pericol social mai sporit, ce atentează la sănătatea persoanei, ordinea publică, ordinea stabilită de administrare, justiție – la 14 ani.***

10. Drepturile și obligațiile persoanei fizice trase la răspundere contravențională, ca elemente ale statutului administrativ-juridic, sînt dependente de rolul acesteia la diverse faze ale procedurii contravenționale: *făptuitor* → *subiect activ al contravenției* → *subiect pasiv al răspunderii contravenționale* → *contravenient* → *persoană cu antecedente contravenționale*. Constatăm că în statutul administrativ-juridic al persoanei trase la răspundere contravențională (art. 384 CC al RM) există disproporții între obligații și drepturi. Volumul drepturilor îl depășește pe cel necesar pentru onorarea obligațiilor, iar volumul obligațiilor nu este unul necesar pentru atingerea scopului legii contravenționale. Nu poate fi recunoscută oportună poziția legislatorului potrivit căreia prezența subiectului pasiv al răspunderii contravenționale la examinarea cauzei nu este obligatorie și el nu poate fi adus în fața instanței prin mandat de aducere (art. 437 CC al RM), pe cînd față de martor și victimă această măsură de constrîngere procesuală poate fi aplicată. Poate fi oare atins unul dintre scopurile de bază ale legii contravenționale – reeducarea contravenientului (art. 32 CC al RM), dacă prezența lui la procedura de examinare a cauzei, care, fiind una dintre formele de bază ale procesului de reeducare a persoanelor ce au intrat în raport de conflict cu prevederile legii, nu este obligatorie?

11. Instituția răspunderii contravenționale a persoanei juridice

își găsește argumentarea în necesitățile de ordin practic, impuse de realitățile vieții economico-sociale contemporane și de procesul de aderare la Uniunea Europeană. Legislatorul național a înțeles astfel să recurgă la sancționarea contravențională a persoanelor juridice pentru anumite fapte ori de câte ori aceasta reprezintă o modalitate mai eficientă de sancționare, care nu mai obligă autoritățile competente, odată cu constatarea abaterii, să recurgă la anchete administrative minuțioase, pentru a identifica persoana fizică concretă, nemijlocită, inclusiv pentru recuperarea prejudiciului.

Totodată, considerăm că eficacitatea acestei instituții juridice în asigurarea ordinii de drept este diminuată prin sistemul sancțiunilor (amenda și privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate) care pot fi aplicate persoanei juridice, neadecvat scopului și sarcinilor legii contravenționale. În viziunea noastră, ar fi bine-venită și oportună preluarea practicii României și a țărilor spațiului CSI privind lărgirea sistemului sancțiunilor contravenționale aplicate persoanei juridice.

12. Considerăm ca fiind inoportună renunțarea, în procesul elaborării Codului contravențional în vigoare, la principiul „*contravenției repetate*”. Este greu de înțeles situația în care pentru unele acțiuni (inacțiuni), cum ar fi consumarea de substanțe narcotice fără prescripția medicului (art. 85 alin. (1) CC al RM); nesubordonarea cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept (art. 336 CC al RM); huliganism nu prea grav (art. 354 CC al RM); apariția în stare de ebrietate în locuri publice (art. 355 alin. (2) CC al RM) etc., ori de câte ori ar fi comise pe parcursul unui an, sancțiunea maximă este una și aceeași. Totodată, pericolul social de comitere a unei asemenea contravenții pentru prima oară nu poate fi egalat cu pericolul social

al aceleași fapte comise în mod repetat, după aplicarea sancțiunii contravenționale. În acest context, considerăm că legea contravențională precedentă era mai aproape de perfecțiune.

13. Constatăm ca fiind imperfectă, practic greu aplicabilă, norma juridică prevăzută în art. 37 CC al RM – „Munca neremunerată în folosul comunității”. Aceasta nu se aplică ca sancțiune contravențională din cauza conținutului alin. (3) al normei indicate, care stipulează că această sancțiune *poate fi aplicată doar persoanelor care acceptă să o execute*.

Această prevedere, în viziunea noastră, este preluată nereușit și incorect din legislația contravențională a României. Legislatorul național nu a ținut cont, probabil, de faptul că actul legislativ al României prevede aplicarea sancțiunii închisorii contravenționale, dacă nu există consimțământul contravenientului pentru prestarea unei activități în folosul comunității.

În baza concluziilor formulate, pentru perfecționarea mecanismului juridic de aplicare a răspunderii contravenționale ca modalitate a constrângerii statale în asigurarea ordinii de drept și îmbunătățirea legislației contravenționale, **venim cu următoarele propuneri:**

1. Pentru a legifera răspunderea contravențională ca formă distinctă a răspunderii juridice, ca instituție juridică de bază a dreptului contravențional și a clarifica titlul capitolului II al CC al RM „Contravenția. Răspunderea contravențională”, propunem completarea legii contravenționale cu *art. 14¹ – „Răspunderea contravențională”*, care, în opinia noastră, ar putea avea următorul conținut:

„Art. 14¹ Răspunderea contravențională

Răspunderea contravențională este reacția statului la comiterea cu vinovăție a unei fapte contravenționale prin aplicarea de către organul împuternicit

față de făptuitorul ei a constrângerii statale prevăzute de legea contravențională, în modul și în termenele stabilite de lege, în limitele sancțiunii contravenționale comise, precum și obligația contravenientului de a suporta sancțiunea aplicată”.

2. În scopul sporirii eficacității răspunderii contravenționale ca modalitate a constrângerii statale în domeniul asigurării ordinii de drept, utilizării mecanismului juridic de curmare (stopare) a raporturilor juridice de conflict la faza începătoare, curmarea contravențiilor și prevenirea infracțiunilor, inclusiv în unitățile administrativ-teritoriale locale, considerăm necesare:

2.1. Modificarea conținutului alin. (1) și (2) din art. 16 CC al RM – „Răspunderea contravențională a persoanei fizice”. În acest scop, propunem ca acesta să aibă următorul conținut:

„(1) Este pasibilă de răspundere contravențională persoana fizică responsabilă care, la momentul săvârșirii contravenției, are împlinită vârsta de 16 ani.

(2) Persoana fizică cu vârsta între 14 și 16 ani este pasibilă de răspundere contravențională pentru faptele prevăzute la art. 67 – „Încălcarea legislației privind întrunirile”, 69 – „Injuria”, 70 – „Calomnia”, 78 – „Vătămarea intenționată ușoară a integrității corporale”, 85 – „Procurarea sau păstrarea ilegală de substanțe narcotice sau de alte substanțe psihotrope în cantități mici ori consumarea unor astfel de substanțe fără prescripția medicului”, 336 – „Nesubordonarea cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept”, 354 – „Huliganism nu prea grav”, 355 – „Consumul de băuturi alcoolice în locuri publice și apariția în astfel de locuri în stare de ebrietate produse de alcool”, dacă în aceste cazuri ea a acționat cu discernământ”;

2.2. Completarea capitolului III „Autoritățile competente să soluționeze cauzele contravenționale” din legea contravențională cu art. 399¹, care va avea următorul conținut:

„Art. 399¹ **Competența primarului (municipiului, orașului, comunei, satului)**

(1) **Contravențiile prevăzute în art. 87, 88, 89, 91, 122, 129, 132, 157, 161, 178, 181, 182, 245, 316, 355, 356, 357, 359, 363 și 365 se examinează de către primărie potrivit competenței teritoriale.**

(2) **Este în drept să examineze contravenții și să aplice sancțiuni primarul localității.**

(3) **Contravențiile prevăzute în art. 78, 105, 109, 110, 123, 124, 167, 231, 232, 233, 236, 238, 242, 322, 326, 336, 337, 354, 358, 360, 361 și 362 se constată de către primărie potrivit competenței teritoriale.**

(4) **Este în drept să constate contravenții și să încheie procese-verbale primarul comunității.**

(5) **Procese-verbale cu privire la contravenții se remit spre examinare în fond instanței competente”.**

3. Pentru perfecționarea sistemului sancțiunilor contravenționale aplicate subiecților pasivi ai răspunderii contravenționale, eficientizarea aplicării constrângerii statale față de persoanele care au neglijat legea, considerăm utilă completarea art. 32 CC al RM – „Sancțiunea contravențională” – după cum urmează:

3.1. Alin. (2) se completează cu lit. i) cu următorul conținut: „i) **confiscarea obiectului care a constituit instrumentul comiterii sau obiectul nemijlocit al contravenției”;**

3.2. Alin. (3) va avea următorul conținut: „(3) **Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate și privarea de dreptul de a deține anumite funcții pot fi aplicate și ca sancțiuni complementare. Punctele de penalizare**

și confiscarea obiectului care a constituit instrumentul comiterii sau a obiectului nemijlocit al contravenției se aplică numai ca sancțiuni complementare.”

3.3. Alin. (5) se completează cu următorul text:

„c) **obligarea de a afișa și/sau de a difuza hotărârea de sancționare contravențională;**

d) **suspendarea activității agentului economic;**

e) **virarea la bugetul statului a unor sume egale cu valoarea impozitelor și a taxelor eschivate, precum și a altor plăți obligatorii la bugetul de stat, la bugetul local, la bugetul asigurărilor sociale de stat și în fondurile speciale;**

f) **închiderea contului bancar;**

g) **interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o anumită perioadă de timp;**

h) **interzicerea accesului la unele surse de finanțare pe o perioadă de timp;**

i) **confiscarea obiectului care a constituit instrumentul comiterii sau a obiectului nemijlocit al contravenției”;**

3.4. Alin. (6) va avea următorul conținut:

„(6) **Amenda și privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pot fi aplicate numai ca sancțiuni principale”.**

4. Dat fiind faptul că în prezent *munca neremunerată în folosul comunității*, ca sancțiune contravențională, se aplică insuficient din cauza lacunelor existente în redacția normei juridice respective, propunem modificarea art. 37 alin. (3) CC al RM – „Munca neremunerată în folosul comunității” – după cum urmează:

„(3) **Munca neremunerată în folosul comunității se stabilește ca sancțiune alternativă arestului contravențional și poate fi aplicată numai persoanelor care acceptă să o execute.**

În cazul în care consimțămîntul pentru aplicarea muncii neremunerate în folosul comunității

lipsește, persoanei poate să i se aplice arestul contravențional.

Durata arestului contravențional se stabilește potrivit prevederilor alin. (6) din prezentul articol”.

5. Pentru atenuarea răspunderii contravenționale a minorilor, protecția drepturilor lor, precum și excluderea aplicării față de ei a sancțiunii arestului contravențional, considerăm ca fiind rațională completarea art. 38 alin. (6) CC al RM – „Arest contravențional” – cu sintagma „precum și minorilor”. În consecință, norma indicată va avea următorul conținut:

„(6) **Arestul contravențional nu poate fi aplicat persoanelor declarate invalizi de gradul I și de gradul II, militarilor în termen, militarilor și efectivului atestat al organelor afacerilor interne, angajați pe bază de contract, femeilor gravide, femeilor care au copii cu vârsta de pînă la 8 ani, persoanei care este unicul întreținător al copilului cu vârsta de pînă la 16 ani, persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare, precum și minorilor”.**

6. În scopul realizării principiului individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale, delimitării pericolului social al faptei contravenționale comise pentru prima dată de cea comisă în mod repetat după aplicarea față de autorul ei a sancțiunii contravenționale, asigurării corespunderii asprimii sancțiunii aplicate gradului de pericol social al faptei comise, considerăm oportune:

6.1. Completarea art. 336 CC al RM – „Nesubordonarea cu reavoință dispoziției sau cererii legitime a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept” – cu alin. (2), cu următorul conținut:

„(2) **Aceleași acțiuni (inacțiuni) săvârșite în mod repetat în decursul unui an după aplicarea sancțiunii contravenționale,**

- se sancționează cu amendă

de la 60 la 120 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 50 la 60 de ore, sau cu arest contravențional de la 10 la 20 zile”;

6.2. Completarea art. 354 CC al RM – „Huliganismul nu prea grav” cu alin. (2), cu următorul cuprins:

„(2) **Aceleași acțiuni săvârșite în mod repetat în decursul unui an după aplicarea sancțiunii contravenționale,**

- **se sancționează cu amendă de la 50 la 100 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, sau cu arest contravențional de la 10 la 15 zile”.**

7. Considerăm statutul administrativ-juridic al subiectului activ al contravenției (mai apoi subiect pasiv al răspunderii contravenționale), (art. 384 CC al RM) ca fiind neadecvat scopului legii contravenționale (art. 2 CC al RM). Sarcina de reeducare a persoanei care a comis cu vinovăție o contravenție (art. 32 CC al RM), fără prezența ei în procedura de judecare (examinare) a cauzei contravenționale, fiind greu de realizat, considerăm rațională modificarea art. 437 alin. (1) – „Aducerea silită” – după cum urmează:

„(1) **Aducerea silită constă în conducerea forțată în fața instanței a persoanei trase la răspundere contravențională, a martorului sau a victimei care se eschivează de la prezentare”.**

8. Considerăm oportună introducerea în planurile de învățământ ale tuturor instituțiilor de învățământ cu profil juridic a **Dreptului contravențional ca disciplină de studiu.**

În conținutul tezei autoarea vine cu argumentări destul de convingătoare ale acestor concluzii și recomandări.

În atenția cititorilor revistei „Legea și viața”: invităm la o discuție științifico-practică toți reprezentanții doctrinei juridice naționale și, în primul

rînd, reprezentanții științelor dreptului administrativ, dreptului contravențional și dreptului penal, pe toți cei care sînt preocupați de activitatea privind combaterea infracționalității și contravenționalității.

Referințe bibliografice

1. Baltag D. *Teoria răspunderii și responsabilității juridice*. Chișinău: (F.E.-P. ”Tipogr. Centrală”), 2007, 440 p.

2. Baltag D. *Teoria generală a dreptului* (pentru uzul studenților). Chișinău: ULIM (F.E.-P. ”Tipogr. Centrală”), 2010, 536 p.

3. Corcenco A. *Răspunderea minorilor pentru săvîrșirea contravențiilor administrative*. Chișinău: Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Filosofie, Stat și Drept, 2005, 144 p.

4. Creangă I. *Curs de drept administrativ: pentru studenții fac. de drept*. Chișinău: „Epigraf”, 2003, 336 p.

5. Furdul S. *Dreptul contravențional*. Manual. Chișinău: Cartier Juridic, 2005, 248 p.

6. Furdul S. *Propunere privind introducerea cursului de instruire juridică „Drept contravențional”*. În: „Revista Națională de Drept”, martie, 2009, p. 30-31.

7. Guțuleac V. *Drept contravențional*. Chișinău: ULIM (Tipogr. ”Bons Offices”), 2006, 270 p.

8. Guțuleac V. *Tratat de drept contravențional*. Chișinău: S. n. („Tipografia Centrală”), 2009, 320 p.

9. Guțuleac V. *Coraportul convingerii și constrîngerii ca metode ale administrării de stat în domeniul asigurării ordinii și securității publice*. În: Analele ULIM. Drept. Vol. VI. Chișinău: ULIM, 2005, p.15-28.

10. Guțuleac V., Colotescu M. *Contravenționalitatea: unele date statistice și realități*. În: Revista „Legea și viața”, iunie, 2008, p. 4 – 8.

11. Guțuleac V., Boghin A. *Responsabilitatea și răspunderea juridică – metode de constrîngere în administrarea publică*. În: Revista „Legea și viața”, ianuarie, 2009, p. 13-16.

12. Guțuleac V., Zaharia Șt. *Com-*

baterea contravenționalității – una din sarcinile prioritare ale organelor administrației publice locale. În: Revista „Administrarea publică”, nr. 1 (61), ianuarie-martie, 2009, p. 84-95.

13. Guțu A. *Formele răspunderii juridice*. În: Revista Națională de Drept, aprilie, 2006, p. 79-85

14. Orlov M. *Răspunderea în dreptul administrativ. Aspect teoretic*. Chișinău, 1997, 117 p.

15. Orlov M. *Drept administrativ*. Chișinău: Epigraf, 2001, 216 p.

16. Orlov M., Belecciu Șt. *Drept administrativ (pentru uzul studenților)*. Chișinău: „Elena-V.I.”, 2005, 270 p.

17. Rădulescu S. *Sociologia problemelor sociale ale vîrstelor*. București: Lumina Lex, 2001, 438 p.

18. Sociologie juridică: *Îndrumar teoretic și practic*: Banciu D., Guțu V.I. Gh., Vlăduț I., Guțu D. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2004, 176 p.

19. Гуцуляк В. И. *Административно-деликтные взыскания как мера государственного принуждения*. В журнале «Закон и жизнь», декабрь, 2008, p. 4 - 8.

20. Гуцуляк В. И., Люрдинский Р. *Делинквентность как социальная и юридическая категория. Ее качественные и количественные характеристики*. În: Studii Juridice Universitare. Chișinău: ICDPDO, ULIM, nr. 1-2, 2009, p. 28-38.